

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 269/2020-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. júna 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] právne zastúpenej advokátkou JUDr. Zuzanou Burdovou, Volgogradská 13, Prešov, ktorou namieta porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 3 Cob 48/2019 z 9. januára 2020 a uznesením Okresného súdu Bardejov sp. zn. 1 Cb 14/2019 zo 6. mája 2019, a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. apríla 2020 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn.

3 Cob 48/2019 z 9. januára 2020 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“) a uznesením Okresného súdu Bardejov (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 1 Cb 14/2019 zo 6. mája 2019 (ďalej aj „napadnuté uznesenie okresného súdu“).

2. Zo sťažnosti a z pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľka je žalovanou v 3. rade v napadnutom konaní vedenom okresným súdom o určenie vlastníckeho práva mesta Bardejov k nehnuteľnosti. Vlastnícke právo k predmetnej nehnuteľnosti bolo po podaní žaloby mestom Bardejov prevedené na sťažovateľku, ktorá nehnuteľnosť následne zaťažila záložným právom v prospech žalovaného vo 4. rade. Okresný súd výrokom II napadnutého uznesenia o neodkladnom opatrení uložil sťažovateľke zdržať sa nakladania s predmetnou nehnuteľnosťou, najmä prevodu vlastníckeho práva a jej zaťaženia záložným právom do času právoplatného skončenia konania v merite veci.

3. Proti tomuto uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie s odôvodnením, že žalobca nepreukázal splnenie zákonných podmienok na vydanie neodkladného opatrenia, najmä naliehavosť potreby jeho vydania, a zároveň sťažovateľka namietala, že k nadobudnutiu jej vlastníckeho práva došlo v súlade so zákonom. O odvolaní rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil. V odôvodnení krajský súd v podstatnom k odvolacím námietkam uvádza:

„16. Žalobca v návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia uviedol, že žalovaný v 3. rade nenadobudol vlastnícke právo k nehnuteľnosti platne a potom ako nadobudol toto vlastnícke právo zriadil na tejto nehnuteľnosti záložné právo v prospech žalovaného vo 4. rade zjavne s cieľom sťažiť žalobcovi postup v súdnom konaní, resp. s úmyslom realizovať v budúcnosti jej predaj dobrovoľnou dražbou, v ktorej nadobudne nehnuteľnosť iný subjekt, ktorý sa stane jej vlastníkom bez ohľadu na to, že súčasný nadobúdateľ nehnuteľnosť nenadobudol platne. Keďže žalovaný v 3. rade nikdy platne nenadobudol nehnuteľnosť, podľa názoru žalobcu, zapísané záložné právo vzniklo taktiež neplatne.

17. Vzhľadom na uvedené, odvolací súd uvádza, že nárok je osvedčený vtedy, ak sa súdu vzhľadom na všetky okolnosti javí ako pravdepodobný. Miera osvedčenia sa pritom riadi konkrétnou situáciou, najmä naliehavosťou tej - ktorej veci. Pri neodkladnom opatrení pritom prevláda požiadavka rýchlosti konania pred požiadavkou úplného preukázania uplatneného nároku. Odôvodnenie nebezpečenstva bezprostredne

hroziacej ujmy spočívajú najmä v preukázaní toho, že z dôvodov na strane žalovaného vzniká druhej strane sporu škoda, či iná ujma, prípadne jej takáto ujma hrozí. Z obsahu spisuje zrejme, že žalobca ako predávajúci a obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ] spoločnosť s ručením obmedzeným ako kupujúci uzatvorili 26.11.1996 Kúpnu zmluvu, predmetom ktorej bola nehnuteľnosť. Následne kupujúci ako záložný dlžník uzatvoril s [REDAKOVANÉ] - [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] ako záložným veriteľom 27.05.1997 Záložnú zmluvu na zabezpečenie pohľadávky záložného veriteľa, ktorá vznikla na základe Zmluvy o poskytnutí peňažných prostriedkov z 27.05.1997, pričom predmetom zálohu bola nehnuteľnosť. Záložný veriteľ postúpil predmetnú pohľadávku na obchodnú spoločnosť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], ktorá ju postúpila 23.04.2018 na obchodnú spoločnosť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] a tá ju následne postúpila 08.02.2019 na žalovaného v 2. rade. Kúpnu zmluvou z 22.03.2019 spísanou formou Notárskej zápisnice číslo N 519/2019, Nz 9003/2019, NCRI 9184/2019 uzavretou medzi žalobcom konajúcim prostredníctvom žalovaného v 2. rade ako záložným veriteľom ako predávajúcim a žalovaným v 3. rade ako kupujúcim, bola nehnuteľnosť prevedená do vlastníctva žalovaného v 3. rade. Žalovaný v 3. rade po tom ako nadobudol toto vlastnícke právo, zriadil záložné právo na nehnuteľnosti v prospech žalovaného vo 4. rade.“

4. Sťažovateľka v sťažnosti namieta, že neodkladné opatrenie bolo vydané bez splnenia zákonných podmienok na jeho vydanie, najmä je toho názoru, že žalobca neosvedčil naliehavosť potreby vydania neodkladného opatrenia, a namieta zaujatosť zákonnej sudkyne okresného súdu pre pomer jej manžela k žalobcovi, keďže je konateľom obchodnej spoločnosti, ktorej jediným spoločníkom je žalobca – mesto Bardejov. Sťažovateľka ďalej rozsiahlo argumentuje v prospech oprávnenia žalovaného v 2. rade v pozícii záložného veriteľa previesť na sťažovateľku vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti v mene žalobcu po novele Občianskeho zákonníka.

5. Na základe tejto argumentácie sťažovateľka navrhuje ústavnému súdu, aby po prijatí jej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom vyslovil, že:

„Právo Sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky bolo uznesením Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 3Cob/48/2019 - 294 zo dňa 09.01.2020 a uznesením Okresného súdu Bardejov č. k. 1Cb/14/2019-210 zo dňa 6. mája 2019 porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 3Cob/48/2019 - 294 zo dňa 09.01.2020 a uznesenie Okresného súdu Bardejov č. k. 1Cb/14/2019-210 zo dňa 6. mája 2019 a vracia vec Okresnému súdu Bardejov na ďalšie konanie.

Okresný súd Bardejov je povinný nahradiť Sťažovateľovi trovy tohto konania na účet jeho právneho zástupcu do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Relevantná právna úprava a judikatúra

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

8. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

9. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd

zistuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

10. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,

c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,

d) ktorý je neprípustný,

e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,

f) ktorý je podaný oneskorene,

g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

11. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

12. Ústavný súd v súvislosti s predbežným prerokovaním sťažnosti považuje za potrebné poukázať aj na svoje ústavné postavenie, z ktorého vyplýva, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Je v právomoci všeobecného súdu vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (m. m. I. ÚS 19/02, IV. ÚS 238/05, II. ÚS 357/06).

13. Z hľadiska predmetu konania je významné, že posudzovanie podmienok na vydanie neodkladného opatrenia je predovšetkým vecou všeobecných súdov (čl. 142 ústavy). Ústavný súd meritórne posudzuje neodkladné opatrenia zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o nariadení neodkladného opatrenia alebo o zamietnutí návrhu na jeho vydanie pristupuje len za celkom výnimočných okolností. Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o neodkladných opatreniach

iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu.

14. V zmysle ustálenej súdnej praxe ústavného súdu postup súdu v súlade s platným a účinným zákonom (procesnými a hmotnoprávnymi predpismi) nemožno hodnotiť ako porušovanie základných ľudských práv (napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00).

III.

Predbežné prerokovanie sťažnosti

III.A K napadnutému uzneseniu okresného súdu

15. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

16. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu mohla sťažovateľka podať odvolanie (čo aj využila), o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd ako odvolací súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľky v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Ústavný preto túto časť sťažnosti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

III.B K napadnutému uzneseniu krajského súdu

17. V úvode ústavný súd podotýka, že nespúšťa zo zreteľa rozdielnosť bývalej právnej úpravy predbežných opatrení a súčasnej právnej úpravy neodkladných opatrení, najmä oslabenie dočasnosti a provizórnosti neodkladného opatrenia. Pre ďalšie trvanie vydaného neodkladného opatrenia bude určujúci výsledok konania vo veci samej.

18. Sťažovateľka napadnutému uzneseniu vytýka najmä jeho arbitrárnosť, nesprávne právne posúdenie splnenia zákonných predpokladov na jeho vydanie najmä v otázke primeranosti a nevyhnutnosti dočasnej úpravy pomerov strán sporu. Namieta tiež nedostatok nestrannosti zákonnej sudkyne a poukazuje na zákonnosť postupu svojej právnej predchodkyne pri prevode vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti.

19. Ústavný súd z hľadiska argumentov sťažovateľky preskúmal napadnuté uznesenie krajského súdu citované v bode 3 tohto uznesenia a nezistil takú skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup krajského súdu nemajúci oporu v zákone. Odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu podľa názoru ústavného súdu zodpovedá požiadavkám primeraného odôvodnenia rozhodnutia o neodkladnom opatrení, ktoré má len dočasný charakter, je vnútorne konzistentné a zrozumiteľné, pričom sa zaoberá pre posúdenie veci podstatnými skutočnosťami. Keďže v konaní vo veci bude potrebné posúdiť otázku vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, nepovažuje ústavný súd zákaz nakladania s nehnuteľnosťou na obdobie do právoplatnosti skončenia meritórneho konania za natoľko neprimeraný zásah do majetkových práv sťažovateľky, aby bolo možné uvažovať o jeho ústavnej neakceptovateľnosti. Zároveň odôvodnenie napadnutého uznesenia nevykazuje znaky sudcovskej svojvôle či arbitrárnosti. Ústavný súd nie je oprávnený nahrádzať úvahu všeobecných súdov vychádzajúcu z ich skutkových zistení vo veci svojou vlastnou, a to zvlášť s prihliadnutím na dočasnú povahu úpravy vzťahov neodkladným opatrením a nezistenie neakceptovateľného procesného excesu vo veci. Preto ústavný súd konštatuje, že nie je ústavne relevantný dôvod do napadnutého rozhodnutia krajského súdu z jeho strany zasahovať, pretože jeho odôvodnenie nesignalizuje možnosť vyslovenia porušenia označeného základného práva sťažovateľky po prijatí veci na ďalšie konanie. Sťažnosť sťažovateľky je preto potrebné ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnuť.

20. K námietke zaujatosti zákonnej sudkyne na úrovni súdu prvej inštancie ústavný súd dodáva, že sťažovateľka mala k dispozícii procesné oprávnenia túto námietku uplatniť v konaní pred všeobecnými súdmi, čo podľa ústavnému súdu dostupných informácií nevyužila. Na námietku, ktorá nebola uplatnená v rámci riadneho inštančného postupu pred všeobecnými súdmi, ústavný súd v zásade neprihliada pre jej neprípustnosť. Zároveň sa však žiada dodať, že aj vzhľadom na popísaný vzťah manžela sudkyne a žalobcu v konaní nejde o pomer k prerokúvanej veci, sporovým stranám alebo ich zástupcom. Ide o vzťah natoľko vzdialený od prejednávanej veci, že zo samotných sťažovateľkou uvedených skutočností nemožno vyvodzovať ani objektívnu pochybnosť, že by sa zákonná sudkyňa javila ako zaujatá (ani v rámci teórie „zдания nezaujatosti“).

21. Keďže bola sťažnosť sťažovateľky odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími návrhmi v nej obsiahnutými už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu